

+ Pomhaj Bóh

Časopis ewangeljskich Serbow

Budyšin, julij 1988
7. čisło · ISSN 0032-4132 · Lětnik 38

Bože słowo za nas

Jězus Chrystus praji: Štóž Božu wolu čini, tón je mój bratr a moja sotra a moja mać (Mark. 3,35).

Jězus ma problemy ze swojimi přiwuznymi. Jězusa mać, jeho bratřa a sotry jeho njerozumja. Woni njespóznaja, čehodla Jězus doma njewostanje, ale so powołanja nana zdaluje a z tym sobu njepomha swójbu zežiwić. Za to w kraju wokoło čaha, wšudžom předuje a znamjenja čini a z tym pohóršk wubudži. To tola z wašnjom porjadneho rjemjeslnika njeje! To woni wotpokazaja! Haj, woni samo měnja: „Wón je rozum zhubil“ (Mark 3,21).

Ale nětko je so drje w swójbje Marje a Józefa něšto přeměniło. Swjate pismo to nam wuraznje njeprija, ale móžemy za to měć, zo je Józef zemrěl a zo nastanje při tym prašenje: Štó ma so nětko wo swójbu starać? Z wašnjom tehdomnišeho časa bě, zo stupi na městno nana najstarši syn – a to je Jězus! Tohodla džeja k njemu so nadžejo, zo Jězus rozuma nabudže a nětko z maćerju, z bratrami a sotrami domoj dže a w Nacareće pobožne žiwjenje po zakonjach a předpismach pismawučenyh wjedže a ze swojim džětom wšědnny chléb za swójbu sobu zasluži. Woni budu hižo na to džiwać, zo Jězus nič wosebiteho wjace nječini. Jenož domoj ma přińć, potom móža bóle na njeho kedžbować. Tohodla přińdu k Jězusej.

Ale Jězus sobu nječini! Wón ma druhi nadawk hač so za tutu jednu swójbu starać. Jeho nadawk, kiž ma wot Boha, rěka: Bože kralestwo připowědać; hrěšnikam hrěchi wodawać a čłowjekow přeměnić (kaž cłownika Cachejusa). Z tym Jězus něšto dospołnje noweho přinjeje: Božu lubosć, kiž chłostanje wote nas wotwobroći.

Tak ma so Jězus rozsudzić za swójbu, kiž wočakuje wot njeho zastaranje ze wšědnym chlébom, abo za Boži nadawk, kiž rěka wumóženje čłowjekow. A Jězus so rozsudzi – za Boži nadawk.

Nimamy so tež my druhdy rozsudzić? Při tym plaći: Štóž chce so za Jězusa rozsudzić, dyrbi tež zwólniwy być, so přećiwo druhim wěcam rozsudzić – a to móže tež swójbu potřechić!

Nam je swójba jara wažna. Za nju smy žiwi, a wona je naš wuček w čězach žiwjenja. Haj, starosć za swójbu je někotrym wažniša hač nadawki w powołanju a w towaršnosći, samo wažniša hač cyrkej a wěra. To pak potom za njeho rěka: Chcu za Jězusom hić – ale to njesmě mi čeze načinić. Chcu za Jězusom hić – tak daloko, kaž je bjez čězow móžne. Abó z druhimi słowami: Wón njeje zwólniwy, za Jězusa čeze na so wzać. A my?

To plaći tež potom, hdyž je něchtó k wěry přišo! a swójba do Boha njewěri. Potom je spytowanje wulke, radšo wěru do Chrystusa spuścić hač čeze w swójbje měć.

A runje džensa ma so husto dosć naša wěra (a to rěka: poslušnosć Chrystusej napřećiwo) w swójbje wopokazać. Haj, wěra naše žiwjenje přijomnišo nječini, ale žiwiše.

Jězusej slušeć móže potajkim rěkać, Boha bóle poslušać hač čłowjekow; a to woznamjenja druhdy tež džělenje. Wězo njeje Jězus njepřećel swójby, ale nam pokazuje, što móže sej wěra do njeho wote nas žadać.

Jězusej slušeć pak jenož njerěka, zo móže to tež za nas džělenje wot něčeho rěkać. Runje wěra móže nas z druhimi wjazać. We Swjatym pismje steji, zo Jězusowi přiwuzni wonka steja a jenož k njemu nutř posoła pósćelu. Potajkim su wot njeho zdaleni – džěleni. A to nic jenož přez někotre metry, ale tež duchownje. Myslu, zo sym to horjeka dopokaza! Najebać to pak – Jězus njeje sam. Druzy su při nim. Hdyž za Jězusom džemy, nazhonimy nowu zhromadnosć.

Za tutu nowu zhromadnosć pak je znamjo, zo su wšitcy wokoło Jězusa zhromadzeni. Wšak su wšitcy wot njeho wuzwoleni a wostanu z nim zwjazani. Chcu to spytać z wobrazom wuprajic:

Jězus nas z mócnarstwa zleho wutorhnje a nas do Božeho mócnarstwa přinjeje. Za nas je to kaž nowy započatk. Někotři to wobroćenje mjenuja. W tutym nowym kralestwje je kóždy z Jězusom zwjazany – a z tym tež z druhimi, kiž su tohorunja wot Jězusa wumóženi. Tajka zhromadnosć je cyrkej.

Potom pak mamy so prašeć: Mamy w našich wosadach hižo tutu zhromadnosć? Smy tu žiwi kaž wulka swójba, w kotrejž so jedyn wo druhého stara?

Hdyž hišće jónu naše hrono čitamy, potom nam snano hišće něšto druge napadnje. „Štóž Božu wolu čini, tón je mój bratr a moja sotra a moja mać“, tak so nam praješe. Što pak rěka: Božu wolu činić?

Najprjedy to rěka: Naše žlwjenje ma so přeměnić. Wězo přiwza nas Jězus tajkich, kajcyž smy, ale pola Jězusa pytnjemy, zo nam něšto pobrachuje: zo njemóžemy tajcy wostać, kajcyž smy. Tajke přeměnenje pak je jenož móžne přez to, zo Jězus nam naše hrěchi wodawa, přetož my njemóžemy naše hrěchi přez naše skutki abo přez naše žiwjenje wurumować. Tak smy žiwi z wodawanja hrěchow – a to naše wutroby přeměni.

Božu wolu činić, to tež rěka, k Jězusej přińć, hdyž nas woła. To je wažniše hač wšitke naše předewzaća a napananja. Přez to so tež zhromadnosć mjez tymi, kiž ke Chrystusej slušeja, na nowy fundament staji. Potom tež druhého přiwzamy tajkeho, kajkiž je, a sej tež mjez sobu wodawamy. Přirunanje wo smilnym samaritskim je za to přińkad.

Hač nima so tola pola nas hišće něšto přeměnić?

S. Albert

Wuhlad

Foto: Mihanec

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Ze Serbina w Texasu. Přeni złoty kwas w Serbinje je so lětsa džen swj. Jana, 24. junija, wot Jana Handrika a jeho mandželskeje swjeći, kotrajž staj z Wichowow pola Wósporka do Ameriki přečahnyłoj. W jeju domje so mjenowany džen wjele přećelow a susodow zeńdže, kotřiž jubelskimaj mandželskimaj k žadnemu swjedženjej na najwutrobnišo zbožo přejachu. Wobaj mandželskaj so hišće kruteje dobreje strowosće zwjeselitaj; njech jeju Bóh luby Knjez tež přez zbytny čas, jimaj postajeny, z chorosću přepušći.

Jan Urban

Serbske Nowiny, sobotu, 21. julija 1888

Mudrosć starych Serbow Swinjo njeje wopilc, ale wopilc je swinjo.

Takle so džensa wo wopilcach njerěči. Jich njehanja jako slěpcow a skazenyh njedočinkow. Jich wobhladaju jako wobohich chorych, kotřiž su so do pića podali dla njedobře wokoliny abo njezbožownych wobstejnosćow. Nic jich huba bě lačna za alkoholom, ale jich krjudowana duša. Woni su pytali za zbožom, za wjeselom a měrom, ale po wopačnym puću, tući wbozy ludžo, mužojo a žony. Tak so džensa pisa, wući a tež předuje.

Naše serbske přisłowo je hinašeho měnjenja — a biblija tež. Wona mjenuje wopilstwo na wjele městnach hrěch — nic chorosć, ale hrěch a hańbu. My wopilca wězo z tym na prawy puć njedowjedźemy, hdyž jemu hrozne wudma nadawamy. Lékar, kotryž chce a druhy tež móže wopilcej pomhać, dyrbi jeho jako choreho připóznać a so wo njeho po lékarskich zasadach starać. Při tym wšo wot toho wotwisuje, hač chce sebi wopilc pomhać dać a je zwólniwy, z cyłej mocu so alkohola wot-rjec.

Jězus je naš lékar. Wjele krjudowaných pičkow je wón wuswobodził z pazorow čerta. K tomu je nuzne, zo wopilc swój wulki hrěch a swoju slabosć připóznać a swojeho Zbóžnika nutrne wo wumóženje prosy. Pobožny křesćanski pomocnik njebudže wboheho wopilca wusměšować abo tamać, ale so z nim rudzić, zo je čert přez alkohol z nim tajki njeskutk dokonjał.

Z wopilcom mamy smilni być. Jeho chcemy ze wšej lubosću k Jězusej wabić, zo by WÓN jeho dušu wustrowił. Wopilstwo pak dyrbymy jasnje mjenować hrěch, skaženosć, hańbu a wulke njezbožo za swójbu a to wosebje před našej mladžinu, kotraž džensa strašnje wjele alkohola pije.

Gerhard Wirth

Wbohi

Rysowanka: Kannenbergowa

Za naše dźěći

Wulět

„Džensa podamy so na wulět“, praješe knjeni Šramina w nabožinje.

„Što, na wulět? Nimamy tola ničo sobu, a nimo toho so wonka dešćuje“, wšitcy mórkotachmy.

„To nješkodži“, mjenješe knjeni Šramina, „póndžemy do cyrkwje.“

Pětr hubu čahaše: „Och, do cyrkwje. Tu tola z hlówy znajemy. Husto dosć tam sydamy.“

Tola knjeni Šramina wosta kruta: „Póndžemy do cyrkwje, a tam wam něšto pokazam, štož hišće ženje widželi njejsće.“

Nětko pak běchmy wćipni. Što nož móhlo to być?

„Złoto a pokłady“, mjenješe Michał. „Tajnu podzemsku chódbu“, twjerdžeše Pětr.

Knjeni Šramina so k wšemu jenož smějkotaše a praješe: „Budžeće widžeć.“

Hdyž do cyrkwje zastupichmy, widžachmy na lubi cuzeho muža chwatać.

„Paduch“, wołaše wótre Michał, „paduch, kiž złoto a pokłady kradnje!“

Nětko so knjeni Šramina směješe: „Ně, to njeje paduch, to je piščelotwarć.“

„Piščelotwarć? Twarja so w našej cyrkwi nowe pišće?“ so woprašach. „Ně, nowe nic, naše stare so přehląduja a wuporjědža. Pójće sobu na hubju. Piščelotwarcy móžeja wam wjace wo tym powědać hač ja“, praji knjeni Šramina.

Lubine ławki běchu nakładžene z piščalkami.

„Telko piščalkow! Su wšě z našich piščelow?“ so Martina džiwaše.

„Haj, wšě. A to hišće njejsu wšitke. Někotre su w měsće w našim zawoźe. Dyrbja so tam wobnowić, dokelž su pře-

jara skóncowane byli“, praji jedyn z třoch piščelotwarcow.

„Kak móžeja so tajke piščalki skóncować? Wone tola jenož cyle změrom w piščelach steja“, chcych wědžeć.

„Haj, a runje tohodla so wone tež skóncuja. Su džě z drjewa a hižo jara stare, wjace hač sto lět. A što je ze starym drjewom? Čerw do njeho zalěže. Druhdy dyrbymy samo chětro kašlować, tak jara so z piščalkow próši. A hdyž su čerwjowe džěrki w piščalkach, potom pišćele wjace prawje njehraja. Tohodla dyrbymy džěrki zaso zalěpic“, rozjasni piščelotwarć.

„To pak dyrbi wjele džěla być, kóždu džěrku ekstra zalěpic!“

Piščelotwarć so smějkotaše. „Kóždu ekstra zalěpic, to wězo njerdže. Kida-my chemiski srědk do piščalkow, a tón wšě džěrki zalěpi. Ale wjele džěla to tola je. Dyrbymy pišćele cyle rozebrać, wšo sporjedzić a na kóncu zaso hromadže twarić. Na tym my tře bértlk lěta džělać mamy.“

„Wšě piščalki tola z drjewa njejsu. Tu leža tola tež slěborne“, pokazowaše Pětr na piščalki pódlá sebje na ławce.

„Haj, někotre su z metala. Dyrbja to być, zo bychu tón zwuk wot so dali, kiž je trěbny. Ale ze slěbra njejsu, to bychu předrohe byli a prawje klinčeli tež njebychu“, rozjasni piščelotwarć.

„Kelko piščalkow tajke pišćele scyła maja?“ chcyše Michał wědžeć.

„To je jara wšelako, po tym, kak wulke dyrbja pišćele być a kak wulka cyrkje je, w kotrejž maja hrać. Što měniš, kelko piščalkow waše pišćele maja?“ so piščelotwarć Michała woprašaja.

„Hm“, mjenješe Michał a hladaše přemyšlujko na piščalki na ławkach, „snadž 500.“

„Ow, to njebychmy bértlk lěta džělać trjebali. Waše pišćele maja wjele wjace piščalkow, wšo dohromady 1 250.“

Piščelotwarć wučahny ze zaka maľu čenku roľku. „Hladajće, to je najmjeńša piščalka, 15 cm wona jenož měri. A najwjetša piščalka je wjetša hač wy, 2,70 m doľha je. Nětko wam hišće pišćele wot nutřka pokazam a potom dyrbju dale džělać.“

Wobhladowach so, ale nihdže njewidžach džěru, přez kotruž bychmy móhli do piščelow zalězć. Prjedy hač běch to rjec móhli, woćini piščelotwarć na boku piščelow schowane durje, přez kotrež móžachmy kaž do praweho doma zastupić. A nutřka so hakle džiwachmy: Wulke kaž stwa běchu pišćele, wšudže piščalki a łatki a grotja a na boku wulki elektriski motor. Skoda, zo njeměješe piščelotwarć wjace chwile nam wo wšěm powědać.

„Pójće dźěći“, namoľwješe knjeni Šramina, „hodžina nabožiny je so dawno minyła. Waši starši budžeja so džiwać, zo domoj njeprindžeće.“

Na kóncu mjenješe Pětr: „To bě zajimawe, nimale tak zajimawe kaž złoto, pokłady a potajne chódbu. A doma budu powědać, zo je nam džensa knjeni Šramina něšto pokazala, štož hišće ženje widželi njejsmy.“ T. M.

Přispomnjenčko

W tutych tydženjach su mnozy z nas po puću. Něšto nowe widžeć a nazhonić, so wočerstwici a nowe mocy za wšědne džělo dóstać su při tym drje sobu najwažniše přičiny. To wšo ma swoje prawo a słuša sobu do dowola. Ale čas dowola njeje dowol wot wěry! Wobhladajće sej druge Bože domy, chodźće tež w tutym času na Bože služby, rozmoľwće so z druhimi křesćanami wo tym, kak su woni z wosadu žiwi, a powědajće jim tež wo Wašej wosadze. Móžno, zo

při tym to abo tamne nazhoniće, štož by hóдне bylo, tež druhim dale dać. „Pomhaj Bóh“ čaka na Waše listy a chce je rady wozjewić.

Redakcija „Pomhaj Bóh“ přeje Wam rjany a žohnowany dowol. A.

W Dobruši narodži so wuznamna žona Marja Simonowa rodź. Janašec

Hođzinu puća z Budyšina na juh leži Dobruša, a tam narodži so dnja 26. awgusta 1824 tuta Serbowka.

Wona wotrosće w korčmje, kiž slušeše tehdom knježemu kubtu a džens Lindengarten rěka, hdžež porjedžeše jeje džed w knježim kuble warjene piwo. Wjeska bě mała, a chěžki stejachu wokoło kubla blisko Sprjewje, a hród, něhdy wodowy, wobdawaše hłuboka a šěroka hrjebja. Dokelž w Dobruši šula njebě, chodžeše do Hnašečanskeje a nawukny tam čitać a pisać a wězo tež němse, přetož doma a we wsy so jenož serbsce rěčeše.

Léta so minychu. Marja wuda so na překupca Simona do Drježdžan a wopuší lužisku domiznu.

Wjace hač sto lět su zašli, a po zdacu je Marja Simonowa zabyta. Naši ludžo, wosebje pak Serbja, maja wšu přčinu, zhonić wo jeje žiwjenju a džěle a so na nju z džakownosću dopominać.

Najprjedy pak chcú mjenować tři mjena, kiž steja w bjezposřednim zwisku z našej samaritarku. Prěnja je Miss Florence Nightingale, Jendželčanka, kotraž wěnowaše so přez wosobinske zasadženje w času Krimскеje wójny 1853 do 1856 hladanju a zastaranju ranjenych. Ju wobhladuju jako založitelku dobrowólneho hladanju chorych, a wona bě žiwa wot 1820 do 1910. Druhe mjeno je **Henry Dunant**. Wón bě žiwy wot 1828 do 1910 a je založil organizaciju Čerwjeneho křiža. Jeho plan předwidžeše založić organizaciju, kiž so w měrniwym času natwari a wukubla a móže so we wójnje za chowanje a kwalifikowane hladanje ranjenych zasadzić. Florence Nightingale, jandžel Krimскеje wójny, **Clara Burton**, kotraž slědowaše w ameriskej secesiskej wójnje kanony, a Henry Dunant – to su wone wulke mjena, kotrymž ma so naša ciwilizacija hladanje ranjenych w času wójny džakować. W l. 1901 wuznamjeni so Henry Dunant z Nobelowym mytom za měr.

Tak je tež naša Marja Simonowa rodź. Janašec z Dobruše jednała, napjelnjena z hłubokej lubosću k blišemu, pohnuta wot swědomja a přeswědčena wot swojeho nadawka, čerpcyjacy pomhać. Běše to Marja Simonowa, kotruž zezna wjele wojakow na frontě w l. 1866, we wójnje mjez Pruskej a Rakuskej, a w létomaj 1870/71, potajkim w němsko-francoskej wójnje, jako dobročelku. Tuta jednora, energiska, mudra a zaměrna žona je we wonych lětach njesměrnje wjele dobreho činiła, dobrowólnemu hladanju chorych nowe puće pokazala a čas žiwjenja wjele připóznaca žnjała. Wona založi sobu Albertowe towarstwo. Z princ-naslednikowej Carolu, žonu pozdžišeho krala Alberta, kotremuž je město Budyšin při Lawskej wěži rjany pomnik stajilo, založi hojernju za inwalidow a samostejacych chorych a zdobom kublanišćo za hladarki chorych.

Dobročeljo podpěrahu skutk tuteje samaritarki. Ranjeni mjenowachu ju Maći Simonowa. Wona wumrě 20. februara 1877 53lětna w Drježdžanach.

Pawla Křižanowa

Marja Simonowa rodź. Janašec

Serbske blido z Jurjom Kochom

Srjedu, 6. apryla 1988, bě zajimawy wječor ze spisowaćelom Jurjom Kochom z Delnjeje Lužicy. Wón nam wšelake wo X. spisowaćelskim kongresu NDR powědaše, kiž so w nowemburu 1987 wotmě. Na nim so wón sam z jara wobkedžbowanym přinoškom wo ekologiskich (wobswětowych) prašenjach Lužicy wobdžěli. Tutón přinošk wón nam přednjese, a po tym bě diskusija.

X. spisowaćelski kongres NDR poznamjeni Jurij Koch jako tři historiske dny. Na nim bě nowa atmosfera, njesena wot noweho mysljenja. Wo problemach je so rěčało, wo kotrychž so do tał wjele rěčało njebě. Jadro tutoho mysljenja je, zo mamy swět tak widjeć, kajkiž wón je a nic kajkiž dyrbjał być. To rěka, zo mamy slónčnu stronu, **ale** tež čmowu stronu woprawdžitosće widjeć. To płaći za jednotliwca, ale tež za cyłkowne mysljenje w zjawnym rozestajenju. Jurij Koch na to skedžbni, zo ma spisowaćel wažnu funkciju za zbudženje noweho mysljenja, dokelž zamóže čłowjeka čućiweho činić a z tym liwkosć wuhnać a kreatiwnosć zbudzić. Wón ma so tež z problemami zaběrać, kotřež mnohim na wutrobje leža.

We swojim přinošku pokaza naš hósć na přikładze dobywanja wuhla nowe mysljenje. Na slónčnej stronje widžimy, kelko miliny a čoploty móžemy z wuhla dobyć a kajki wužitk kóždy jednotliwe z toho ma. Na čmowej stronje dyrbimy tež škodu widjeć, kotraž so z tym nadžini. Wotbagrowane wjeski, zajědojčeny powětr a zhubjena pjeršč su jenož někotre přikłady. Na tutej stronje widžimy tež, kak lochkomyslnje so zdžěla milina a čopłota rozbroyitej, kak na přikład temperatura bydlenja a druhich rumnosćow so reguluje z woknom.

Tak kaž Jurij Koch to swoje přinošuje, zo by so dobra, strowa atmosfera rozšěriła, tak je tež kóždy z nas namołwjeny, zo na swojim polu wobě stronje woprawdžitosće widži a so sobu wo to stara, zo je zjawne rozestajenje móžne.

H. Wirth

Čitarjo pisaja

Ministerska rada Němskeje demokratiskeje republiki
Ministerstwo za póstownistwo
a dalokorěčnistwo

Jara česćeny knježe superintendento!

Dowědźichmy so wo nastawku w zešiwku 4/1988 Wašeho časopisa z napisom „Drobnostka?“

K tomu wobjednanemu prašenju za pisanjom adresow móžemy Wam zdžělić, zo je za póstowe posylki do němsko-serbskich kónčin wobwoda Choće-
buza a Drježdžan serbsčina ze serbskimi městnymi mjenami w napismje dowolena. Přidatne podaće němskeho městneho mjena – tež na posylkach z wukraja – njeje trěbne. Wuměnjenje za prawe rozposlanje je samozrozumliwje – kaž pola druhich póstowych posylkow tež – podaće póstoweje ličby, pola posylkow z druhich statow wudospojene z předstajenym wodženskim znamješkom „DDR“.

Serbske městne mjena su kaž w městnym zeznamje Němskeho pósta tak tež w zeznamje za póstowe ličby podate.

Nadžijamy so, zo smy Wam z našim rozjasnjenjom služili a dowolimy Wam je wozjewić.

Z česćownosću
Heinrich
wyši direktor

Jan Niebauer
70. narodniny

Njedziwajcy swojeho němskeho mjena je farar na wotpočinku Jan Niebauer z cyłej dušu Čech a Słowjan a ma z nami Serbami wutrobne styki. Husto je hižom we Lužicy pobyl. Ze swjatočnymi myslimi steješe před pomnikami našich wótčincow we Łazu, w Pančicach, w Zahorju a drudže.

Jubilar narodži so 3. 5. 1918 we wjesce, kotraž nětko do Prahi sluša. Niebauerec swójba přeahny do Hradec Králove, hdžež bě pobožny farar Šolteš takrjec jeho „teologiski profesor“. Tehdom rozsudži so młody Niebauer na duchownstwo studować. Pod němskim knjejestwom buchu česke wysoke šule zawrjene. Tuž zarjadowa Synodna rada Čěskobratrowskeje cyrkwy dalokostudij, tak zo móžeše Jan Niebauer w léce 1946 swój theologiski eksamen zložić. Wón služeše na to swowej cyrkwi na wšelakich městnach, tak tež w Praze w Kostnickej Jednoće, hdžež bě jeho předstajeny naš luby přečel K. P. Lanštják. 30 lět bě potom za fararja małeje

